

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A HASZNOS ÉS KÁRTÉKONY ROVAROKRA

XVIII. KÖTET.

1911 MÁRCZIUS

3. FÜZET.

A brüsszeli I. nemzetközi entomológiai kongresszus.

Irta: DR. KERTÉSZ KÁLMÁN.

II.

II. szakosztály: *Systematika*.

KOLBE, a berlini múzeum őre „A bogarak összehasonlító morphológiája és systematikája“ czimen tartott előadást. Régebben a morphologia nagyon alárendelt szerepet játszott, mert a rendszer nem volt megfelelő s ennek következtében nemcsak egyes nemek, hanem egész családok rossz helyre voltak bősztva. Újabb időben a származástanra támaszkodunk. A bogaragnál két főcsoportot lehet megkülönböztetni, u. m. az Adephagákat és a Heterophagákat, melyek az előbbiekből levezethetők. A természetes rendszer az összehasonlító morphologia eredménye a fejlődéstani vonatkozások figyelembevételével.

KERTÉSZ K. „Az eddig leírt Pachygaster-fajok generikus hovátartozásáról“ értekezett. Vizsgálatai alapján kimutatja, hogy az AUSTEN-től felállított *Neopachygaster*, valamint a COUILLET-től felállított *Zabrachia* nemek jogosultak. A *Pachygaster tarsalis* ZETT. fajra az *Eupachygaster* nemet állítja fel.

L. NAVAS spanyol nyelven előadott értekezésének címe: „Algunos órganos de las alas de los insectos“. A Neuropterák szárnyain észlelt bizonyos jelenségeket, melyeket figyelembe véve, egyes nemeket más családokba helyez át.

SPEISER P. „A nem fogalma a mai rendszertanban“ című előadásában abból indul ki, hogy a nem fogalmának megállapítása LINNÉ egyik legnagyobb tette volt, mit az is bizonyít, hogy ez a fogalom még ma is teljesen érvényben van. Régente a nemeket csupán alaktani bélyegekre alapították, ma ez származástani alapon történik. Felvetődik a kérdés, vannak-e a természetben is nemek, vagy csak a systematikus felfogásában. Arra a kérdésre, hogyan kell egy természetes nemnek határolva lennie, azt felelhetjük, hogy a nem

bélyegeinek régebbieknek kell lenniök, mint a faj bélyegeinek. Minden nemnek tehát egyetlen egy fajból kell kiindulnia; e mellett azután figyelembe kell venni ennek a fajnak földrajzi elterjedését, mely néha nagyon kis körre terjed ki. Ebből a körből kell a később keletkezett fajoknak kiindulniök. Minden esetre vannak természetes fajcsoportok (nemek), melyek származásánilag a fejlettség különféle fokán állanak.

III. szakosztály: *Nomenklatura és bibliographia.*

JANET A. arról beszélt, hogy a tartalomjegyzékekben célszerűbb a fajokat abc rendben, mint nemek szerint felsorolni, mert ezzel a keresésnél egyrészt időt takarítunk meg, másrészt, ha a keresett fajt más nembe helyezték át, feltalálása nehézségekbe ütközik. Kifejezi azt a kívánságát is, hogy az irodalmi idézetek ne legyenek tulságosan rövidék.

SEMENOW A. „A faj és taxanomiai határai“ című dolgozatát HORN W. mutatta be. SEMENOW a fajt biológiai egységnek tekintti. Az egyes alakokra használatban levő jelzéseket, varietas, subvarietas, supervarietas stb. egységessé kell tenni. Azt ajánlja, hogy geográfiai rasszokra a *subspecies*, élesen határolt változatokra, egyes generációkra, változott létfeltétel által előállott alakokra a *morphas* s individuális változatokra az *aberratio* kifejezés használtassék. Az érdekes előadáshoz többen szólottak hozzá.

Az ülések után a belga entomologusok vezetésével megtekintettük a város szebb pontjait, azután többen a közeli Malines-be rándultak, hogy meghallgassák a híres harangjátékot.

Augusztus 2.

Összes ülés.

BLANCHARD R. „Orvosi entomologia“ című szabadelőadása két órát vett igénybe. Az orvosok azelőtt csak szűrő és élősködő rovarokat ismertek, manapság pedig az orvosi entomológiának több egyetemen már tanszéke is van. A kórboncztanban a pókfélék, a rovarok közül a poloskák, legyek és bolhák játszák a főszerepet. Az *Ixodes*-ek a babeskose-t és a texasi lázat oltják az emberbe. A legyek rendjéből első sorban a *Phlebotomus*-t említi, mely nemcsak a Középtenger partvidékén fordul elő, hanem lehúzódik a nyugat-afrikai partokra is, sőt Délamerikában is otthonos. Szurásával súlyos eseteket okozott a Sarajevóban állomásozó legénység között. A Simulidákról általánosan tudott dolog, hogy kivált a ló és a szarvasmarha gyakran esik áldozatául. A pellagráról azt hitték, hogy romlott kukoricza élvezete után lép fel, most már tudjuk, hogy a Simulidák okozák. A beri-beri betegség valószínűleg szintén a Simulidák rovására irandó. Hogy a mocsárlázat, a sárgalázat a szúnyogoknak köszönhetjük,

az most már mindenki előtt ismeretes. A *Glossina morsitans* és *palpalis* az álomkór okozói. „Légy vagy ember“ kiált fel az előadó s a legyek ellen harcra szólítja az egész emberiséget.

WASMANN E. vetített képek bemutatásával „A hangyák s vendégeik“-ről szól. Érdekesen mondja el, mint használják ki a hangyák a vendégeiket. Némelyik hasznára van a hangyáknak, másik csak túrt vendég, a harmadikat üldözik, mihelyt felismerik. Utóbbiak teste a védelemhez alkalmazkodott, a mennyiben majd pán-céljuk oly síma, hogy a hangyák meg nem ragadhatják, majd meg a csápok vagy lábak részére mélyedéseket látunk testükön. Leg-érdekesebb azonban, hogy a hangyák elleni védekezés kiválasztotta a mimikryt. Azok a bogarak, melyek hangyabolyokban élnek, mondhatni a legapróbb részletekig egyeznek a hangyákkal. A vak hangyáknál élők csak testalakban hasonlítanak gazdáikhoz, míg azok, melyek látók bolyaiban élnek, nemcsak testalakban, de színezetben is. Beszélt még arról is, mi módon szerzik meg a hangyák táplálékukat s végül a hangyabolyok és fészkek készítéséről szólt.

I. szakosztály: *Bionomia, physiologia és psychologia.*

BUTTEL—REEPEN előadásának címe: „Atavisztikus jelenségek a méhállamban“. Atavisztikus jelenségnek tekinthető többek között a királyné gömbölyű, függőlegesen lelógó sejtje, a munkások pete lerakása s ennek a petelerakásnak a módja, továbbá sok anyasejt előfordulása bizonyos alfajoknál.

DEWITZ J. nem jelent meg személyesen a kongresszuson, de beküldött kéziratát a titkárság ismertette. Dolgozatának címe: „Élettani vizsgálatok egyes lepkék gubójának színét illetőleg“. Némely Saturnidák hernyója, mielőtt befonná magát, béltartalmát kiüríti. Azután megfonja gubóját, mely fehér. Egy nap múlva a gubóban még egyszer kiüríti a béltartalmát. Ettől a folyadéktól a levegő behatása következtében a gubó megbarnul. Ha a végbélnyílást röviddel a befonás előtt mesterségesen elzárjuk, a gubó fehér marad.

HASEBROEK K. előadásának címe: „A *Cymatophora* or ab. *albingensis* WARN. és jelentősége a melanismusra“. Ez a bársonyfekele lepkeváltozat négy éve lépett fel Hamburg környékén. Az eddig fogott és nevelt példányok mind egyformák s egyetlen egy átmeneti alak sem került eddig elő. Most azon fáradoznak, hogy a törzsalakot a változattal párosítsák.

OSBORN H. „Északamerika *Jassida*-faunájáról“ értekezett. Az északamerikai és európai *Jassida*-fauna sok közös vonást mutat. A sok fajt számláló nemekben csak kevés a közös és egyes amerikai fajok biztosan önállóan keletkeztek, minek okát előadó az éghajlat-

hoz való alkalmazkodásban és a tápnövényekben véli feltalálni. Egyesek csak nedves, mások száraz helyeken fordulnak elő s rendszeren csak egy bizonyos növényen élnek.

II. szakosztály: *Gazdasági és orvosi entomologia.*

THEOBALD F. V. A sárgalázat előidéző *Stegomyia fasciata* F. elterjedéséről szól. Előfordul egész Amerikában, Nyugat-Indiában, a Középtenger mellékén, Afrikában, Ceylonban, Indiában, Chinában, Japánban s az Indiai oczeán összes szigetein. Rendszeren a házakban található s a legkülönbélebb helyeken, a hol egy kis víz gyűlt össze, kifejlődhetik. Leginkább a hajók hurezoljaák szét.

Adatok Magyarország lepkefaunájához.

Irta: BÁRÓ N. CH. ROTHSCHILD (London.)

Alábbiakban közlöm azokat a lepkéket, a melyeket megbízásomból UHRYK GÉZA gyűjtött részemre az 1909. év nyarán Magyarország déli részének egynéhány pontján. A meghatározásokat részben DR. H. REBEL úrnak, a bécsi cs. kir. udvari múzeum őrének, köszönhetem.

Az egyes fajoknál a termőhelyeket és a gyűjtés idejét is közlöm.

A gyűjtött anyag a következő termőhelyekről való:

Bonasztad (kirándulóhely Versecz mellett, Temes vármegyében),

Flamunda (telep a Deliblati homokpusztában, Temes vármegyében),

Dráva-Szarvas (Szerém vármegyében) és

Versecz (Temes vármegyében).

A Magyarország faunájára új fajokat az alábbi jegyzékben *vastagabb* nyomással emeltem ki.

Lymantriidae.

Orgyia ericae GERM. Flamunda VI.

Noctuidae.

Demas coryli L. Dráva-Szarvas VII.

Mamestra tincta BRAHM Flamunda VI. — *albicolon* HB. Flamunda VI. —

aliena HB. Flamunda VI. — *thalassina* ROTT. Dráva-Szarvas VII.

— *Leineri* FRR. Flamunda VI. — *reticulata* VILL. Flamunda VI.

— *chryzozona* BKH. Flamunda VI.

Dianthoecia capsicola HB. Flamunda VI. — *irregularis* HUFN. Flamunda VI.

- Miana strigilis* CL. Flamunda VI.
Bryophila fraudatricula HB. Flamunda VI.
Hadena sublustris ESP. Flamunda VI. — *rurea* F. Dráva-Szarvas VII.
Rhizogramma detersa ESP. Flamunda VI.
Chloantha radiosa ESP. Flamunda VI.
Helotropha leucostigma HB. Dráva-Szarvas VII.
Nonagria sparganii ESP. Dráva-Szarvas VII.
Platensis retusa L. Dráva Szarvas VII.
Epinectia ustula FR. Flamunda VII.
Calophasia lunula HUFN. Versecz V.
Cleophana antirrhini HB. Flamunda VI. — *olivina* H.-S. Flamunda VI.
Cucullia balsamitae B. Flamunda VI.
Heliothis cora Ev. Flamunda VI.
Acontia lucida HUFN. Flamunda VI.
Thalpochares rosea HB. Flamunda VI. — *purpurina* HB. Flamunda VI.
Erastria argentula HB. Versecz V. — *obliterata* RBR. Flamunda VI. —
pusilla VIEW. Dráva-Szarvas VII. — *fasciana* L. Dráva-Szarvas
 VII.
Rivula sericealis SCOP. Dráva-Szarvas VII.
Plusia festucae L. Dráva-Szarvas VII.
Euclidia triquetra F. Flamunda VI.
Grammodes algira L. Flamunda VI.
Zanclognatha tarsipumalis HB. Flamunda VI. — *tarsicrinalis* KN.
 Dráva-Szarvas VII.
Madopa salicalis SCHIFF. Dráva-Szarvas VII.
Hermينيا derivalis HB. Flamunda VI, Dráva-Szarvas VII.
Hyppena rostralis L. Dráva-Szarvas VII.
Tholomiges turfosalis WCK. Versecz VI, Bonasztad VI.

Geometridae.

- Nemoria pulmentaria* GN. Flamunda VI.
Acidalia trilineata SCOP. Flamunda VI. — *sericeata* HB. Versecz V,
 Flamunda VI. — *dimidiata* HUFN. Dráva-Szarvas VII. — *sub-*
sericeata Hw. Bonasztad VI. — *straminata* TR. Versecz V. —
rusticata F. Flamunda VI. — *holosericata* DUF. Flamunda VI. —
humiliata HUFN. Flamunda VI, Dráva-Szarvas VII. — *degeneraria*
 HB. Flamunda VI. — *deversaria* H.-S. Flamunda VI, Dráva-
 Szarvas VII. — *aversata* L. Dráva-Szarvas VII. — *aversata* var.
spoliata STGR. Dráva-Szarvas VII. — *immorata* L. Flamunda VI.
 — *incanata* L. Flamunda VI. — *punctata* Sc. Flamunda VI. —
immutata L. Dráva-Szarvas VII. — *strigaria* HB. Flamunda VI.
 — *ornata* SCOP. Versecz V, Flamunda VI. — *violata* THBG.
 (*decorata* BKH.) Flamunda VI, Dráva-Szarvas VII.

- Ephyra punctaria* L. Dráva-Szarvas VII.
Timandra amata L. Dráva-Szarvas VII.
Lythria purpuraria L. Dráva-Szarvas VII.
Ortholitha plumbaria F. Versecz V, Flamunda VI.
Mesotype virgata ROTT. Flamunda VI.
Minoa murinata SCOP. Flamunda VI.
Lithostege farinata HUFN. Versecz V, Flamunda VI, Dráva-Szarvas VII. — *griseata* SCHIFF. Flamunda VI.
Anaitis plagiata L. Flamunda VI.
Eucosmia alternata STGR. Dráva-Szarvas VII.
Scotosia vetulata SCHIFF. Flamunda VI. — *rhamnata* SCHIFF. Flamunda VI.
Larentia fluctuata L. Versecz V, Bonasztad V. — *ferrugata* CL. Dráva-Szarvas VII. — *unidentaria* Hw. Dráva-Szarvas VII. — *fluviala* H.-S. Dráva-Szarvas VII. — *riguata* HB. Flamunda VI. — *albicillata* L. Dráva-Szarvas VII. — *bilineata* L. Flamunda VI.
Tephroclystia oblongata THEBG. Flamunda VI, Dráva-Szarvas VII.
Abraxas adustata SCHIFF. Flamunda VI.
Deilinia exanthemata Sc. Dráva-Szarvas VII.
Epione apiciaria SCHIFF. Flamunda VI, Dráva-Szarvas VII.
Caustoloma flavicaria HB. Versecz V.
Ilirinia cordiaria HB. Dráva-Szarvas VII.
Synopsia sociaria HB. Flamunda VI.
Boarmia consortaria F. Dráva-Szarvas VII. — *crepuscularia* HB. Dráva-Szarvas VII. — *bistortata* GOEZE. Flamunda VI. — *bistortata* var. *crepuscularia* DUP. Flamunda VI.
Gnophos Stevenaria B. Flamunda VI. 11.
Fidonia fasciolaria ROTT. Flamunda VI.
Ematurga atomaria L. Dráva-Szarvas VII.
Diastictis artesiaria BRAHM Versecz V.
Phasiane glarearia F. Flamunda VI.
Eubolia arenacearia HB. Flamunda VI. — *murinaria* F. Versecz V, Flamunda VI.
Scodiona conspersaria F. Flamunda VI.
Scoria lineata Sc. Flamunda VI.

Nolidae.

- Nola albula* SCHIFF. Dráva-Szarvas VII.

Cymbidae.

- Earias chlorana* L. Dráva-Szarvas VII.

Arctiidae.

- Miltochrista miniata* FORST. Dráva-Szarvas VII.

Lithosia complana L. Flamunda VI, Dráva-Szarvas VII. — *sororcula* HUFN. Dráva-Szarvas VII.

Pelosiä muscerda HUFN. Dráva-Szarvas VII.

Zygaenidae.

Zygaena purpuralis BRÜNNICH Flamunda VI. — *punctum* O. Flamunda VI. — *achilleae* ESP. Flamunda VI.

Psychidae.

Psyche viciella SCHIFF. trans. ad *stetinensis* HERING Flamunda VI.

Epichnopteryx pulla ESP. Versecz V.

Psychidea bombycella SCHIFF. Versecz V.

Fumea crassiorella BRD. Versecz V. 26.

Sesiidae.

Sesia empiformis ESP. Flamunda VI.

Cossidae.

Hypopta caestrum HB. Flamunda VI.

Dyspessa ulula BKH. Flamunda VI.

Phragmataecia castaneae HB. Dráva-Szarvas VII.

Pyralidae.

Crambus paludellus HB. Dráva-Szarvas VII. — *Uhryki* ROTHSCH. Dráva-Szarvas VII. — *salinellus* TUTT. subsp. *nepos* ROTHSCH. Flamunda VI. — *luteellus* SCHIFF. Flamunda VI. — *aureliellus* F. R. Dráva-Szarvas VII. — *pinellus* L. Flamunda VI. — *fallsellus* SCHIFF. Bonasztad VI. — *craterellus* Sc. Flamunda VI. — *lucellus* H.-S. Flamunda VI. — *hortuellus* HB. Flamunda VI, Dráva-Szarvas VII. — *pascuellus* L. Flamunda VI.

Platytes cerusellus SCHIFF. Versecz V. 26, Flamunda VI.

Chilo cicatricellus HB. Dráva-Szarvas VII. — *phragmitellus* HB. Dráva-Szarvas VII.

Scirpophaga praelata SCOP. Dráva-Szarvas VII.

Schoenobius forcicellus THBG. Dráva-Szarvas VII.

Anerastia lotella HB. Flamunda VI.

Homoeosoma sinuella F. Flamunda VI. — *nebulella* HB. Dráva-Szarvas VII.

Heterographis deserticola STGR. Flamunda VI. 22.

Nyctegretis achatinella HB. Flamunda VI.

Hypochalcia decorella HB. Versecz V.

Etiella zinckenella Tr. Flamunda VI.

- Epischmia prodromella* HB. Flamunda VI. — *Boisduvaliella* Gx. Flamunda VI.
- Selagia argyrella* F. Flamunda VI.
- Salebria palumbella* F. Flamunda VI. — *adelphella* F. Dráva-Szarvas VII. — *obductella* Z. Flamunda VI. — *faecella* Z. Flamunda VI.
- Nephopteryx hostilis* STPH. Dráva-Szarvas VII.
- Brephia compositella* TR. Flamunda VI.
- Trachonitis cristella* HB. Versecz V.
- Rhodophaea legatella* HB. Flamunda VI.
- Endotricha flammealis* SCHIFF. Dráva-Szarvas VII.
- Aglossa signicostalis* STGR. Dráva-Szarvas VII. 23.
- Hypsopygia costalis* F. Flamunda VI.
- Herculia glaucinulis* L. Dráva-Szarvas VII.
- Cledeobia moldavica* ESP. Flamunda VI. — *angustalis* SCHIFF. Dráva-Szarvas VII.
- Nymphula stagnata* DON. Flamunda VI. — *nymphaeata* L. Versecz VI, Dráva-Szarvas VII. — *stratiotata* L. Flamunda VI, Dráva-Szarvas VII.
- Stenia punctalis* SCHIFF. Flamunda VI.
- Psammotis pulveralis* HB. Dráva-Szarvas VII.
- Eurrhypara urticata* L. Bonasztad V.
- Scoparia ochrealis* SCHIFF. Bonasztad V. — *incertalis* DUP. Flamunda VI. — *crataegella* HB. Flamunda VI. 12.
- Sylepta rulalis* SCOP. Dráva-Szarvas VII.
- Evergestis frumentalis* L. Flamunda VI. — *aenealis* SCHIFF. Dráva-Szarvas VI.
- Nomophila noctuella* SCHIFF. Dráva-Szarvas VII.
- Phlyctaenodes verticalis* L. Versecz V, Flamunda VI. — *sulphuralis* HB. Flamunda VI. — *turbidalis* TR. Flamunda VI. — *pustulalis* HB. Flamunda VI.
- Diasemia Ramburialis* DUP. Dráva-Szarvas VI.
- Calamochrous acutellus* EV. Dráva-Szarvas VII. 10.
- Cybolomia dulcinalis* TR. Flamunda VI.
- Cynaeda dentalis* SCHIFF. Flamunda VI.
- Titanio pollinalis* SCHIFF. Flamunda VI.
- Pionea ferrugalis* HB. Dráva-Szarvas VII. — *prunalis* SCHIFF. Dráva-Szarvas VII. — *rubiginalis* HB. Flamunda VI.
- Pyrausta ciliaris* HB. Dráva-Szarvas VII. 14. — *flavalis* SCHIFF. var. *lutealis* DUP. Flamunda VI. — *nubilalis* HB. Dráva-Szarvas VII. — *cespitalis* SCHIFF. Flamunda VI. — *sanguinalis* L. Versecz V. — *purpuralis* L. var. *ostrinalis* HB. Flamunda VI. — *cingulata* L. Flamunda VI.

Pterophoridae.

- Oxyptilus pilosellae* Z. Flamunda VI. 7. — *hieracii* Z. Flamunda VI. 7.
 — *parvidactylus* Hw. Versecz V. 26. Flamunda VI. 1, 21.
Alucita tetradactyla L. Flamunda VI. 16—21.
Pterophorus microdactylus Hb. Versecz V. 26.
Stenoptilia miantodactyla Z. Versecz V. 26. — *bipunctidactyla* Hw. var.
plagiodyctyla STT. Versecz V. 26, Flamunda VI. 23. — *paludicola* WALLGR. Dráva-Szarvas VII. 10.

Orneodidae.

- Orneodes grammodactyla* ZETT. Versecz. V. 26, Flamunda VI. 21.

Tortricidae.

- Acalla hastiana* L. Flamunda VI. 12, 27, Dráva-Szarvas VII. 8, ♀.
Cacoecia rosana L. Flamunda VI. 6—27. — *costana* F. Dráva-Szarvas VII. 20—23. — *musculana* Hb. Flamunda VI. 27. — *strigana* Hb. Versecz V. 24, Flamunda XI. 16—25 (közönséges).
Pandemis heparana SCHIFF. Dráva-Szarvas VII. 7.
Tortrix dumetana Tr. Flamunda VI. 22. (nagyon sötét példány).
Cnephasia incertana Tr. Flamunda VI. 27 (nagy mennyiségben). — *nubilana* Hb. Versecz V. 26.
Conchylis dubitana Hb. Versecz V. 26, Flamunda VI. 22. — *zephyrana* Tr. Versecz V. 9, Flamunda VI. 7—22. — *Hartmanniana* CL. Versecz V. 26. — *Smeathmanniana* F. Versecz V. 9, Flamunda VI. 16, Dráva-Szarvas VI. 13. — *Heydeniana* H.-S. Versecz V. 26, Flamunda VI. 7—16.
Euxanthis hamana L. Versecz V. 26, Flamunda VI. 12. — *zoegana* L. Versecz V. 26, Flamunda VI. 16. — *straminea* Hw. Versecz V. 24, Flamunda VI. 7—22.
Phtheochroa pulvillana H.-S. Versecz V. 26.
Olethreutes variegana Hb. Versecz VI. 26, Flamunda VI. 22. — *pruinana* Hb. Versecz V. 26, Flamunda VI. 2—22. *gentiana* Hb. Versecz V. 24. — *profundana* F. Dráva-Szarvas AII. 3. — *striana* SCHIFF. Versecz V. 24—26, Flamunda VI. 2. — *rivulana* SCOP. Versecz V. 24. — *cespitana* EB. Versecz V. 24, Flamunda VI. 7—9, Dráva-Szarvas VII. 7—23. — *achatana* Hb. F. Flamunda VI, 19. — *antiquana* Hb. Versecz V. 26, Dráva-Szarvas VI. 21.
Bactra furfurana Hw. Flamunda VI. 16—25, Dráva-Szarvas VI. 16—25, Dráva-Szarvas VI. 11—VII. 7.
Semasia citrana Hb. Versecz V. 26, Flamunda VI. 16—22. — *Metzneriana* Tr. Flamunda VI. 22.
Notocelia Uddmanniana L. Flamunda VI. 25. — *junctana* H.-S. Versecz V. 26.

- Epiblema modicana* ZETT. Versecz V. 26. — *tripunctana* F. Flamunda V. 27. — *Pflugiana* Hw. Versecz V. 24–26, Flamunda VI. 7–22.
Grapholitha funebrana Tr. Flamunda VI. 7. — *caecana* SCHLÄG. Flamunda VI. 21. — *Servillana* DUP. Flamunda VI. 7. — *pallifrontana* Z. Flamunda VI. 22. — *discretana* WCK. Flamunda VI. 7. — *janthinana* DUP. Flamunda VI. 21.
Ancylis siculana HB. Flamunda VI. 22. — *comptana* FROEL. Versecz V. 9.

Yponomeutidae.

- Yponomeuta irrorellus* HB. Flamunda VI. 25. — *rorellus* HB. Dráva-Szarvas VII. 7–12 (számos példány).

Gelechiidae.

- Gelechia pinguinella* Tr. Flamunda VI. 9 (számos példány). — *distinctella* Z. Versecz V. 24–26, Flamunda VI. 22. — *solutella* Z. Versecz V. 26, Flamunda VI. 25.
Acompsia cinerella CL. Versecz V. 27.
Aristotelia ericinella DUP. Versecz V. 26, Flamunda VI. 21.
Recurvaria leucatella CL. Versecz V. 26.
Rhinosia formosella HB. Versecz V. 26, Flamunda VI. 16.
Paltodora striatella HB. Flamunda VI. 21–25.
Nothris marginella F. Flamunda VI. 25.
Holcopogon helveolellus STGR. Versecz V. 26, Flamunda VI. 22.
Pleurota rostrella HB. Flamunda VI. 21. — *pyropella* SCHIFF. Flamunda VI. 7.
Topeutis barbella F. Versecz V. 26, Flamunda VI. 22.
Borkhausenia flavifrontella HB. Flamunda VI. 22. — *formosella* F. Dráva-Szarvas VI. 15.

Elachistidae.

- Scythris seliniella* Z. Flamunda VI, 21, Dráva-Szarvas — ? *Emichi* ANK. Flamunda VI. 23 (1♀).
Limnaecia phragmitella STT. Dráva-Szarvas VII. 20
Stagmatophora serratella Tr. Versecz V. 26. Flamunda VI. 7–21.
Coleophora alcyonipenella KOLL. Flamunda VI. 22, Dráva-Szarvas VII. 11. — *Frischella* L. Flamunda VI. 23. — *ornatipenella* DUP. Flamunda VI. 7–12. — *colutella* F. Flamunda VI. 22. — *vibicigerella* Z. Versecz V. 24, Flamunda VI. 21–25. — *caelebipenella* Z. Versecz V. 26, Flamunda VI. 22. — *conspicuellla* Z. Versecz V. 24, Flamunda VI. 9–25. — *vibicella* HB. Flamunda VI. 22. — *serratulella* H.-S. Versecz V. 26, Flamunda VI. 21. — ? *silanella* H.-S. Versecz V. 26.

*Gracilariidae.**Lithocolletis Cramerella* F. Versecz V. 9.*Tineidae.**Atychia appendiculata* ESP. Versecz V. 24, Flamunda VI. 21 (sok ♂, egy ♀).*Acrolepia valeriella* SNELL. Dráva-Szarvas VII. 11.*Euplocamus anthracinalis* SCOP. Bonasztad V. 13—21, Flamunda VI. 10.*Monopis monachella* HB. Dráva-Szarvas VI. 15—VII. 1.*Tinea misella* Z. Versecz V. 27. — *fuscipunctella* Hw. Flamunda VI. 22.*Incurvaria muscicella* F. Versecz V. 9. ♀.*Nemophora pilella* F. Versecz V. 6.*Nemotois auricellus* RAG. Flamunda VI. 16—22. — *minimellus* Z. Flamunda VI. 23. — *Dumerüiellus* DUP. Flamunda VI. 22.*Adela viridella* SCOP. Versecz V. 6 (sok példány). — *croesella* SCOP. Versecz V. 17, Flamunda VI. 7 (sok példány). — *mozzolella* HB. Flamunda VI. 21, egy ♂. — *leucocerella* SCOP. Versecz V. 26, egy ♂.

Különfélék.

Személyi hír. A földművelésügyi m. kir. miniszter BENCZUR ELEK-et a m. kir. Rovartani Állomás asszisztensét adjunktussá nevezte ki.

Körrendelet a hernyó-, vértetű- és cserebogárirtás tárgyában. A földművelésügyi m. kir. miniszter f. évi 5000, VI.—2. 1911. sz. alatt valamennyi törvényhatósághoz a következő rendeletet intézte:

A legközelebb elmúlt években a-kártékony hernyók, a vértetű és cserebogár a gyümölcsösökben kiszámíthatatlan károkat okoztak, kiváltképen azért, mert a fák tulajdonosai az 1894. évi XII. törvény-cikk elrendelt s a vonatkozó körrendeletekben részletesen megszabott irtást egyáltalán nem, vagy csak felületesen teljesítették; a hatóságok pedig a mulasztókat ezen, büntető határozatokkal is kikényszeríthető, kötelesség teljesítésére nem szorították.

Szükségesnek tartom tehát a hernyók és cserebogár irtása tárgyában hivatali elődöm 16266/VII. A. 1906., 85075/VII. B. 1906. és 15000/1908. VI.—3. szám alatt kiadatott körrendeletekre, nemkülönben a vértetű irtása tárgyában 9679/1899. szám alatt kiadott körrendeletre a törvényhatóság figyelmét már most újra felhívni és az alább felsorolandó teendők haladéktalan elvégzésére a legszigorúbban utasítani:

I. A hernyó és vértetű irtására vonatkozólag rendellem: 1. A vármegyékben az alispán, a törvényhatósági városokban a tanács köteles az irtásra vonatkozó rendelkezéseknek, a mulasz-

tókra az 1894. évi XII. t.-cikk 95. §. k) pontja alapján 100 (egyszáz) koronáig kiszabható büntetésre való figyelmeztetéssel, legkésőbb folyó évi február 28-ig a legszélesebb körben való közhirrétételéről gondoskodni, a közhirrététel megtörténtéről márczius 15-ig meggyőződést szerezni és a tett intézkedésekről hozzám legkésőbb folyó évi márczius 31-ig jelentést tenni. Mindenütt, a hol a dobszóval való hirdetés szokásos, ezen rendelkezések kihirdetését hetenként többször meg kell ismételni.

2. Minthogy az 1894. évi XII. t.-cikk 50. §-a szerint a hernyó általában a fák rügyeinek fakadását megelőző időben irtandó, kötelességévé teszem a törvényhatóság első tisztviselőjének, hogy a hernyóirtás elvégzésére a határidőt a törvényben megjelölt időn belül a törvényhatóság helyi és égalji viszonyainak megfelelően akként tűzze ki, hogy a hernyóirtás még a rügyek fakadása előtt tényleg foganatosíttassék. Az ily módon megállapított határidőre az 1. pont értelmében teljesítendő kihirdetéskor a figyelmet külön is fel kell hívni.

3. Minden törvényhatósági joggal felruházott város tanácsa, minden rendezett tanácsú város polgármestere köteles gondoskodni arról, hogy az 1894. évi XII. t.-cikk idevonatkozó rendelkezései alapján elbírálandó kihágási ügyek elintézésére illetékes elsőfokú hatóságnak egyik tisztviselője a hernyó- és vértetűirtásnak közvetlen ellenőrzésével legkésőbb a folyó év márczius 10-ig megbizassék, járásokban pedig a főszolgabíró köteles gondoskodni arról, hogy összhangban a 9679/1899. számú körrendelet 2. és 5. §-aival, a községi előljáróság annyi tagja névszerint megbizassék az ellenőrzéssel felelősség terhe alatt, amennyi szükséges arra, hogy az illetők a 4. pont szerint a gyümölcskerteket és a lombos fákkal beültetett területeket egy hét alatt személyesen bejárassák.

4. Az ellenőrzéssel megbizott előljárósági tagok a hernyóirtásra a 2. pont szerint megjelölt határidő lejártá után haladéktalanul kötelesek a mezőr, kertőr, szőlőpásztor, hajdu stb. kíséréte mellett, bejárni az összes gyümölcskerteket és lombos fákkal beültetett területeket (szőlő, legelő, temető stb.), hogy a helyszínen és személyesen győződjenek meg arról, hogy az irtás helyesen megtörtént-e? A talált eredményhez képest kötelessége ezeknek a közegeknek, hogy a mulasztót a törvény rendelkezése szerint megbüntetés végett a helyi hatóságnak még az nap bejelentsek. de egyúttal akár a mulasztót magát, akár megbizottját rövid úton és azonnal az elmulasztott hernyóirtás alapos elvégzésére azzal a figyelmeztetéssel utasítsák, hogy amennyiben a kitűzött idő alatt a mulasztó a hernyóirtást (hernyófészkek leszedését, tojáscsomók és tojásgyűrűk letakarítását és elégetését) nem teljesíteni, az ellenőrző előljáróság azt az 1894.

évi XII. t.-czikk 52. §-ának kifejezett rendelkezéséhez képest azonnal a mulasztó fél terhére napszámokkal végezteti el és pedig oly módon, hogy az irtás legfeljebb három nap alatt teljesen befejezhető legyen.

Az ilyen irtáshoz felfogadott munkások bérét a helyi hatóság a hivatalos ellenőrző közeg által kiállított napszámjegyzék alapján előlegképen kifizeti s a kifizetett összeget az előbb már kirótt büntetéspénzzel együtt az illető mulasztón hajtja be.

Az irtás alkalmával különös súlyt kell fektetni arra, hogy a fák koronájáról a száraz levél, lepketojás-gyűrű, a fák derekáról pedig (az akáczfáéról is!) minden lepketojásosomó (amely kis, egy korona nagyságú és tűzi tapló formájú és színű darabokat mutat) leszedessék és elégeztessék.

5. Az ellenőrzéssel megbízott előljárósági tag az ellenőrzés eredményéről annak végeztével a helyi hatóságnak azonnal előszóval jelentést köteles tenni, hogy a hernyóirtás a megvizsgált területen milyen eredménnyel végeztetett. Ugyanezen alkalommal köteles azok ellen, akiket az irtás körül mulasztás terhel, az illetékes I. fokú hatóságnál az 1894. évi XII. t.-cz. 95. §-ának k) pontjába ütköző kihágás miatt a kihágási eljárás folyamatba tétele iránt jelentést tenni. Ha az ellenőrző előljárósági tag az ellenőrzés munkája közben valami akadályra, vagy sürgős orvoslásra szoruló bajra talál, arról még az ellenőrzés befejezte előtt is köteles a helyi hatóságnak jelentést tenni és felhívni a felmerült baj haladéktalan orvoslására.

6. A köztulajdonhoz tartozó gyümölcs- és más olyan lombos fákat, díszfákat (mint a tölgy, cser, zelnice) és bokrokat (kőköny, galagonya), amelyek akár a köztereken, akár városi avagy községi utakon, közlegelőkön, vagy köztulajdont képező parlagterületeken állanak, a város tanácsa, illetőleg a község előljárósága köteles a kártékony rovaroktól megtisztogattatni. Temetőekben, közbirtokossági legelőkön, vasutak mentén, továbbá szántóföldek és kaszálók körül ültetett fákat és sövények bokrait az illető terület tulajdonosa köteles lehernyóztatni. Az állami utak mentén az irtás az útmester feladata.

7. Rendezett tanácsú városokban a polgármester, kis- és nagy-községekre nézve a főszolgabíró, illetve szolgabíró kötelesek április 15-ig személyesen felülvizsgálni, hogy megtörtént-e az irtás s amennyiben a hatóság részéről mulasztást tapasztalának, kötelesek a fegyelmi eljárás megindítása iránt haladéktalanul intézkedni.

II. Cserebogár irtásra vonatkozólag rendelém: 8. Azokban a törvényhatóságokban, amelyeknek területén a cserebogár 1911-ben, valamint a következő években tömegesen rajzani fog, a cserebogár irtására (szedésére és elpusztítására), valamint irtásának ellenőrzésére s a mulasztókkal szemben való eljárásra általában ugyan-

azok a rendelkezések érvényesek, amelyek jelen rendeletem előző (1—7.) pontjaiban foglaltatnak.

9. A cserebogár szedését megjelenése után azonnal meg kell kezdeni és folytatni kell míg rajzása tart. A szedésre csak a hajnali órák alkalmasak, amikor a lerázott bogár még dermedt s el nem rö-pülhet. A cserebogarat minden akár magánosan, akár többedmagá-val álló fáról le kell szedni. Alacsonyabb fáról egyszerűen lerázható, magasabbról pedig akként szedhető a cserebogár, hogy a munkás hosszúnyelű horoggal a fa ágait egyenként megrázogatja vagy a fiatalabb munkás a fára felmászva rázogatja meg az egyes galyakat. A lerázott cserebogarat a munkás széles szájú vízzel telt nagyobb edénybe szedi s onnan megfelelő nagy kádba hordja, hordóba vagy zsákba tölti. Az így összeszedett cserebogár leforrázandó, illetőleg a zsákban levő összezúzandó.

Az elpusztult cserebogár trágyának vagy baromfieléségnek használható el. Az előbbi esetben a cserebogarat sok földdel és mész-szel kell összekeverni és földdel úgy letakarni, hogy ezáltal a rothadó cserebogarak bűze elfojtassék. A baromfieléségnek használt cserebogár napon, vagy kenyérsütő kemenczében megszáritva, száraz és szellős helyen tartva, ősszel és télen a baromfieléséghez hozzá-keverhető.

Élő cserebogarakat, valamint, pajorjait (cserebogárlárva, pata, szántáskukacz) sertéssel feletetni nem tanácsos, mert az ezekben élő bélkaparó-féreg (*Gigantorhynchus gigas* vagy *Echynorhynchus gigas*) a sertésre nézve veszedelmes és elhullását okozhatja.

10. A gazdaközöniséget figyelmeztetni kell, hogy a kötelező cserebogárirításnak kiegészítő részét képezi a pajorirtás, amely abból áll, hogy a talaj szántásakor, mélyebb ásásakor, vagy kapálásakor, a felszínre kerülő pajort a munkás megsemmisíti.

Minthogy a szántás nem egyszerre történik, a pajor irtását ellenőrizni nem lehet, éppen azért amikor a szántások ideje elérke-zik, a helyi hatóságok a gazdaközöniséget a pajor pusztításra állan-dóan figyelmeztessék.

11. Vármegyékben az alispán, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács köteles minden év október havának 31-ig be-jelenteni (9679/1899. sz. körrendelet 10. §.), hogy a törvényhatóság területén a) előfordult-e a hernyó, vértetű, vagy cserebogár, ha igen, b) miként végeztetett az irtás, c) hány személy lett hatóságilag kötelezve az irtásra, d) hány ítéltetett el kihágás miatt, e) köteleességmulasztás miatt indított-e fegyelmi eljárás valamely tisztviselő, vagy ható-sági közeg ellen?

12. A hernyóirtást és cserebogárszedést szakközgeimmal ellen-őriztetni fogom s ha tudomásomra jutna, hogy valahol az irtás meg

nem történt volna, a mulasztó tisztviselő vagy hatósági közeg ellen a legszigorúbb megtorló intézkedéseket fogom megtenni.

Végül elvárom, hogy a hatóság tagjai az ily irányban megfelelően eljáró m. kir. csendőrség részéről a hernyó, vértetű és cserebogár istásának elmulasztása vagy hanyagul teljesítése miatt tett jelentéseg alapján a mulasztók ellen szükséges megtorló intézkedések megtételéről kötelességükhöz hiven gondoskodnak.

Budapesten, 1911. évi január hó 25-én.

A miniszter helyett:

BARTÓKY, államtitkár.

Irodalom.

Dr. Joseph Müller: Neue Höhlenkäfer aus dem österreichischen Karst. (Wiener Entomologische Zeitung. XXX, 1912, p. 1—4).

Szerző cikkében, melynek címe nem is engedi következtetni, hogy tulajdonképen nem is ausztriai, hanem 1 horvátországi, 2 dalmáciai, 1 hercegovinai és montenegrói és 4 boszniai vak barlangi bogár leírását tartalmazza. Reméljük, hogy szerző máskor nem fog talán politikai hóhortjából kifolyólag cikkeinek ilyen hamis címeket adni, azok mindig csak az ő egyéniségére és gondolkodására fognak homályt vetni. Az új bogarak és termőhelyeik különben a következők: *Trechus (Divalius) Neumanni* (Bosznia: Petrovac, Dragisica-barlang), *Trechus (Anophthalmus) Netolitzkyi* subsp. *Novaki* (Dalmácia: Dugopolje), *Trechus (Anophthalmus) dalmatinus suturalis amplipennis* (Hercegovina: Volujak; Montenegro: Orlovac), *Adelopidius Neumanni* (Bosznia: Sitnica), *Apholeuonus* (nov. subg. *Speoplanes*) *giganteus* (Dalmácia: Mosor-hegység), *Parapropus sericeus Taxi* (Lika vm.: Perusic, Mogorice-barlang), *Parapropus sericeus simplicipes* (Bosznia: Sitnica) és *Parapropus sericeus Neumanni* (Bosznia: Petrovac, Kosir-barlang).

CSIKI.

*

Paul Born: *Carabus caelatus grmecensis* nov. subsp. (Societas Entomologica. XXV, 1911, p. 91).

Bosznia észak-nyugati részében, a Grmec planina területén, különösen Drenovac környékén, a *Carabus caelatus* egy olyan alakja él, mely a var. *serajevoensis*-hez hasonló nagy és erős testalakkal bír, de skulpturája sokkal finomabb, ez olyan mint a Velebitben otthonos var. *macretus*-é, mindenesetre azonban utóbbinál kissé erőteljesebb. Színe nagyon ritkán tiszta zöld vagy tiszta kék, hanem rendszeren zöldes-kék. Ezt az alakot termőhelyéről subsp. *grmecensis*-nek nevezte el szerző.

CSIKI.